

ที่ กษ 1104/ 3878

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ถนนราชดำเนินนอก กทม. 10200

27 เมษายน 2548

เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0503/2987 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2548

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานผลการพิจารณา/ผลการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีกรณีศึกษาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้คำปรึกษา/ข้อเสนอแนะ/ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี ตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ.2543 เรื่อง การปฏิรูปขบวนการสหกรณ์

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งว่า รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) ได้มีคำสั่งมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาฯ เกี่ยวกับการปฏิรูปขบวนการสหกรณ์ ไปพิจารณาเพื่อจัดทำความเห็น ผลการพิจารณา และผลการดำเนินการ เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้พิจารณาจัดทำความเห็น ผลการพิจารณา และผลการดำเนินการ (ฉบับสมบูรณ์) และสรุปย่อตามรูปแบบที่คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบไว้แล้วตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2546 รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นางสุภารัตน์ เกตุราพันธ์)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์

กองแผนงาน

โทร. 0 2282 8059

โทรสาร 0 2628 5518

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ cpd_pnd@cpd.go.th

สรุป

รายงานผลการพิจารณา / ผลการดำเนินการของคณะรัฐมนตรี
กรณีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้คำปรึกษา / ข้อเสนอแนะ / ความเห็นต่อ
คณะรัฐมนตรี
ตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2543
เรื่อง การปฏิรูปขบวนการสหกรณ์

ตามที่สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ให้คำปรึกษา / ข้อเสนอแนะ / ความเห็นต่อ
คณะรัฐมนตรี เรื่อง การปฏิรูปขบวนการสหกรณ์ ดังนี้

1. การปฏิรูปกฎหมายสหกรณ์

เนื่องจากพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ที่ใช้ในปัจจุบันเป็นอุปสรรคและปัญหาสำคัญ
ต่อการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ จึงสมควรยกเลิกและตรากฎหมายขึ้นใหม่เป็นกฎหมายสหกรณ์ฉบับ
เดียวสามารถใช้กับสหกรณ์ทุกประเภท ให้สหกรณ์มีความเป็นอิสระภายใต้ข้อบังคับที่สหกรณ์กำหนดขึ้น
สะท้อนภาพการส่งเสริม สนับสนุนของรัฐให้ชัดเจน และควรปฏิรูปโครงสร้างขบวนการสหกรณ์ให้มี
สภาสหกรณ์แห่งชาติและคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ

2. การปฏิรูปการสนับสนุน

เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ขบวนการสหกรณ์ให้สามารถพึ่งตนเองได้ รัฐควรจัดตั้งองค์การ
มหาชน ตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 หรือองค์กรรัฐที่ไม่ใช่ส่วนราชการ เพื่อทำหน้าที่
สนับสนุนสหกรณ์ เช่น ด้านฐานข้อมูลการตลาด วิชาการด้านสหกรณ์และศูนย์สารสนเทศสหกรณ์
ด้านการบริหารจัดการสนับสนุนกองทุนพัฒนาสหกรณ์ และการสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม

3. การปฏิรูปนโยบายเพื่อสร้างสังคมสหกรณ์

เพื่อให้สหกรณ์ได้รับการพัฒนาจนเป็นที่ยอมรับและศรัทธาของสาธารณชน ใช้อุดมการณ์
หลักการ และวิธีการสหกรณ์ในการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างกว้างขวางมากขึ้น
รัฐจึงควรกำหนดนโยบายเพื่อสร้างสังคมสหกรณ์ ดังนี้

- 3.1 กำหนดให้นโยบาย “สร้างสังคมสหกรณ์” เป็นวาระแห่งชาติ
- 3.2 นโยบายสร้าง “ชุมชนสหกรณ์”
- 3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการสหกรณ์ในสถานศึกษา
- 3.4 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ในทุกภาคส่วนของสังคม

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พิจารณาแล้วมีความเห็นดังนี้

1. การปฏิรูปกฎหมายสหกรณ์ มีความเห็นว่า พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ไม่มีอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาขบวนการสหกรณ์แต่อย่างใด เนื่องจากสหกรณ์เป็นของสมาชิก โดยสมาชิกเป็นผู้ถือหุ้นในสหกรณ์ บริหารสหกรณ์โดยสมาชิก และผลประโยชน์ของสหกรณ์เป็นของสมาชิกตามมาตรา 4 , 33 , 42 , 50 และมาตรา 60 รวมทั้งองค์ประกอบของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ (คพช.) ก็มีผู้แทนของสหกรณ์ทั้ง 7 ประเภท และสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ซึ่งสามารถเสนอข้อเท็จจริงและปัญหาของขบวนการสหกรณ์ให้ คพช. พิจารณากำหนดนโยบายและเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีได้ ในขณะที่ตัวกันผู้แทนของภาครัฐที่เป็นกรรมการ คพช. ก็สนับสนุนขบวนการสหกรณ์ในทุกด้านที่สามารถทำได้ภายใต้ภารกิจ ส่วนเรื่องนายทะเบียนสหกรณ์ (อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์) ก็ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายในฐานะเป็นคนกลางเพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของสหกรณ์ให้สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุด สำหรับกองทุนพัฒนาการสหกรณ์ก็ได้ดำเนินการไปเพื่อการสนับสนุนให้สหกรณ์ที่มีทุนดำเนินการไม่พอเพียงได้มีเงินทุนดำเนินการได้มากขึ้น โดยคณะกรรมการบริหารเงินกองทุนพัฒนาสหกรณ์ได้พิจารณาให้การสนับสนุนสหกรณ์ตามศักยภาพความจำเป็นและความเป็นไปได้ของโครงการที่เสนอ

2. การปฏิรูประบบสนับสนุน เห็นด้วยกับแนวทางการปฏิรูประบบสนับสนุนของสภาที่ปรึกษาฯ และได้ดำเนินการปฏิรูประบบสนับสนุนขบวนการสหกรณ์ที่สอดคล้องตามความเห็นของสภาที่ปรึกษาฯ ดังกล่าวแล้ว เช่น

- ด้านฐานข้อมูลด้านการตลาด ได้ดำเนินการศึกษาและวางระบบข้อมูลพื้นฐานการผลิตและการตลาดสนับสนุนสหกรณ์เผยแพร่ทาง Website กรมส่งเสริมสหกรณ์ www.cpd.go.th
- ด้านฐานข้อมูลด้านวิชาการ ด้านสหกรณ์ ได้ศึกษาวิจัยและได้นำองค์ความรู้จากงานศึกษาวิจัยต่างๆ มาสนับสนุนขบวนการสหกรณ์ รวมทั้งพัฒนาระบบการศึกษาอบรมทางไกลผ่าน Internet ด้านการสนับสนุนศูนย์สารสนเทศ ได้สนับสนุนโปรแกรม (Software) และติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์ (Hardware) ให้แก่สหกรณ์ที่ผ่านมาตรฐานจำนวน 2,000 สหกรณ์ เพื่อให้สหกรณ์เหล่านั้นเป็นศูนย์สารสนเทศของสหกรณ์และเป็นเครือข่ายของสหกรณ์อื่นๆ ด้วย นอกจากนี้กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ยังเป็นศูนย์ข้อมูลการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร และได้วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาวะทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร เป็นเอกสารเผยแพร่ และเผยแพร่ใน Website กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ www.cad.go.th
- ด้านการบริหารจัดการ คณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาสหกรณ์ได้พิจารณาให้การสนับสนุนทุนส่งเสริมกิจการสหกรณ์ต่างๆ ตามความเป็นไปได้และความเหมาะสมของโครงการที่สหกรณ์เสนอ โดยคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา (2545 – 2547) ได้อนุมัติเงินกู้ให้สหกรณ์ไปแล้วประมาณ 4,177 ล้านบาท ส่วนการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้แก่สหกรณ์นั้น ได้ดำเนินการจัดจ้างบุคลากรวุฒิปริญญาตรีและปวส. จำนวน 1,030 อัตรา เพื่อช่วยเหลือสหกรณ์ในการจัดทำบัญชีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้เป็นปัจจุบันและปิดบัญชีได้ โดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้จัดทำโปรแกรม

สำเร็จรูปสำหรับบันทึกบัญชีด้วยคอมพิวเตอร์ให้ฟรี และให้ความรู้แก่บุคลากรที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ จัดจ้าง

3. การปฏิรูปนโยบายเพื่อสร้างสังคมสหกรณ์ เห็นด้วยกับข้อเสนอของสภาที่ปรึกษาฯ และพร้อมที่ผลักดันนโยบายสร้างสังคมสหกรณ์ให้เป็นวาระแห่งชาติ สร้างชุมชนสหกรณ์ การส่งเสริมและสนับสนุนการสหกรณ์ในสถานศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ในทุกภาคส่วนของสังคม ให้เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรม

(ฉบับสมบูรณ์)

รายงานผลการพิจารณา / ผลการดำเนินการของคณะรัฐมนตรี
กรณีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้คำปรึกษา / ข้อเสนอแนะ / ความเห็นต่อ
คณะรัฐมนตรี
ตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2543
เรื่อง การปฏิรูปขบวนการสหกรณ์

ตามที่สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ให้คำปรึกษา / ข้อเสนอแนะ / ความเห็นต่อ
คณะรัฐมนตรี เรื่อง การปฏิรูปขบวนการสหกรณ์ ดังนี้

1. การปฏิรูปกฎหมายสหกรณ์

เนื่องจากพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ที่ใช้ในปัจจุบันเป็นอุปสรรคและปัญหาสำคัญ
ต่อการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ จึงสมควรยกเลิกและตรากฎหมายขึ้นใหม่เป็นกฎหมายสหกรณ์ฉบับ
เดียวสามารถใช้กับสหกรณ์ทุกประเภท ให้สหกรณ์มีความเป็นอิสระภายใต้ข้อบังคับที่สหกรณ์กำหนดขึ้น
สะท้อนภาพการส่งเสริม สนับสนุนของรัฐให้ชัดเจน และควรปฏิรูปโครงสร้างขบวนการสหกรณ์ให้มี
สภาสหกรณ์แห่งชาติและคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ

2. การปฏิรูปการสนับสนุน

เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ขบวนการสหกรณ์ให้สามารถพึ่งตนเองได้ รัฐควรจัดตั้งองค์การ
มหาชน ตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 หรือองค์กรรัฐที่ไม่ใช่ส่วนราชการ เพื่อทำหน้าที่
สนับสนุนสหกรณ์ เช่น ด้านฐานข้อมูลการตลาด วิชาการด้านสหกรณ์และศูนย์สารสนเทศสหกรณ์
ด้านการบริหารจัดการสนับสนุนกองทุนพัฒนาสหกรณ์ และการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร

3. การปฏิรูปนโยบายเพื่อสร้างสังคมสหกรณ์

เพื่อให้สหกรณ์ได้รับการพัฒนาจนเป็นที่ยอมรับและศรัทธาของสาธารณชน ใช้อุดมการณ์
หลักการ และวิธีการสหกรณ์ในการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างกว้างขวางมากขึ้น
รัฐจึงควรกำหนดนโยบายเพื่อสร้างสังคมสหกรณ์ ดังนี้

- 3.1 กำหนดให้นโยบาย “สร้างสังคมสหกรณ์” เป็นวาระแห่งชาติ
- 3.2 นโยบายสร้าง “ชุมชนสหกรณ์”
- 3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการสหกรณ์ในสถานศึกษา
- 3.4 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ในทุกภาคส่วนของสังคม

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้พิจารณาความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิรูป ขบวนการสหกรณ์ของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้ว มีความเห็นดังนี้

1. การปฏิรูปกฎหมายสหกรณ์

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ไม่มีอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาสหกรณ์และ ขบวนการสหกรณ์ ตามที่สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอแต่อย่างใด กล่าวคือ

1.1 สหกรณ์เป็นของสมาชิกโดยสมาชิกเป็นผู้ถือหุ้นในสหกรณ์การบริหารงานโดยสมาชิก ผลประโยชน์ที่ได้รับเป็นของสมาชิกตามมาตรา 4 มาตรา 33 มาตรา 42 มาตรา 50 มาตรา 60 แห่ง พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

1.2 การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสหกรณ์ และเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีในเรื่องนโยบายและแนวทางในการพัฒนาสหกรณ์ คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ ได้นำปัญหา ข้อเสนอจริงมาจากสหกรณ์ สมาชิก และขบวนการสหกรณ์มาประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาสหกรณ์ เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบและพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว (มาตรา 10) มิใช่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติเป็นผู้กำหนดนโยบายและแผน โดยไม่มี ข้อเสนอจริงของปัญหาจากสหกรณ์และสมาชิกแต่อย่างใด ในขณะที่เดียวกันคณะกรรมการ พัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติก็มีผู้แทนของสหกรณ์แต่ละประเภทรวม 7 ประเภท และผู้แทนสันนิบาต สหกรณ์แห่งประเทศไทยซึ่งเป็นผู้แทนของสหกรณ์ได้รวบรวมปัญหาอุปสรรคต่างๆ ของ สหกรณ์ และสมาชิกสหกรณ์แต่ละประเภทของคณมาเสนอคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ เพื่อพิจารณาหาแนวทางการแก้ไขถ้าสามารถแก้ไขได้ก็เสนอแนะวิธีปฏิบัติให้สหกรณ์ดำเนินการแก้ไข ต่อไป รวมทั้งกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติที่เป็นผู้แทนจากหน่วยงานของรัฐและมีหน้าที่ เกี่ยวข้องกับกิจการของสหกรณ์ซึ่งสามารถช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของสหกรณ์ได้ ก็ได้นำปัญหาดังกล่าว เสนอหน่วยงานของตนเพื่อแก้ปัญหานั้นไปด้วยหรือในบางกรณีก็อาจนำเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไข ต่อคณะรัฐมนตรีให้พิจารณาแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของขบวนการสหกรณ์เป็น ขึ้นเป็นตอนไป

1.3 นายทะเบียนสหกรณ์ (อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์) มีอำนาจดูแลสหกรณ์เพื่อให้เป็นไป ตามหลักการและวิชาการสหกรณ์ ก็เพื่อเป็นศูนย์กลางรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกรวมทั้งเงินของ สมาชิก (หุ้น หรือเงินฝาก) ไม่ให้สูญหายเพื่อให้มีรายได้ที่ดีและนำรายได้ดังกล่าวไปใช้จ่ายส่วนตัวของ สมาชิกและครอบครัวได้ เพื่อป้องกันมิให้คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์และพนักงานสหกรณ์ หาผลประโยชน์โดยมิชอบในกิจการของสหกรณ์ เพื่อผลประโยชน์ของตนเองและผู้อื่นโดยไม่ถูกต้อง

นายทะเบียนสหกรณ์ ได้มอบอำนาจให้อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เป็นพนักงาน เจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 กำหนดระเบียบว่าด้วยการสอบบัญชี การรายงานผล การสอบบัญชีและแต่งตั้งผู้สอบบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเพื่อตรวจสอบบัญชีของสหกรณ์และกลุ่ม เกษตรกร

1.4 กองทุนพัฒนาสหกรณ์ เป็นการสนับสนุนทุนดำเนินการให้แก่สหกรณ์ที่ไม่มีทุนของตนเองเพียงพอในการให้บริการแก่สมาชิกสหกรณ์นำไปประกอบอาชีพ การพิจารณาเงินกู้ยืมของกองทุนพัฒนาสหกรณ์จะพิจารณาให้แก่สหกรณ์ที่มีความประสงค์จะขอขี้อืมเงินเพื่อนำไปให้กับสมาชิกเป็นทุนในการประกอบอาชีพตามความจำเป็นและเหมาะสม ปัจจุบันกองทุนพัฒนาสหกรณ์ได้กระจายอำนาจให้จังหวัดแต่ละจังหวัดสามารถอนุมัติพิจารณาเงินกู้ให้แก่สหกรณ์ๆ ละไม่เกิน 3 ล้านบาทแล้ว ส่วนจำนวนเงินที่สูงกว่านั้นต้องส่งเรื่องมายังคณะกรรมการของกองทุนพัฒนาสหกรณ์เพื่อพิจารณา และคณะกรรมการกองทุนพัฒนาสหกรณ์ก็ให้บริการเกี่ยวกับการให้เงินกู้แก่สหกรณ์ให้ได้รับความสะดวกตามความต้องการของสหกรณ์

1.5 การกำหนดรายละเอียดของกฎหมาย (พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542) ได้เป็นไปโดยถูกต้องตามหลักการและวิธีการสหกรณ์และภาวะการณ์ปัจจุบันแล้ว ไม่มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจการของสหกรณ์ ส่วนประเด็นที่เป็นปัญหาในการปฏิบัติบางเรื่อง กระทรวงฯ ก็ได้เสนอการแก้ไขพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ให้สอดคล้องกับภาวะการณ์ปัจจุบันแล้ว ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาเพื่อเสนอสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปแล้ว

1.6 นโยบายพัฒนาสหกรณ์และการดำเนินงานของภาครัฐ คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติได้นำปัญหาและอุปสรรคของสหกรณ์ สมาชิกและขบวนการสหกรณ์ มาใช้ในการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงความต้องการของสหกรณ์และสมาชิกและเป็นไปตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ หน่วยงานของรัฐมิได้ดำเนินการในทางที่เกิดความเสียหายให้กับสมาชิกและสหกรณ์แต่อย่างใด มีแต่การแนะนำส่งเสริมสหกรณ์เพื่อดำเนินการให้เจริญก้าวหน้าและถูกต้องตามหลักการและวิธีการของสหกรณ์เพื่อประโยชน์ของสมาชิกทุกคนและเป็นคนกลางในการดูแลส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินกิจการในทางที่ไม่ทุจริต ทำให้เกิดความเสียหายกับสหกรณ์และสมาชิก เพราะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์มิใช่เป็นเจ้าของทรัพย์สินส่วนใหญ่ในสหกรณ์เหมือนนิติบุคคลอื่น (บริษัทและห้างหุ้นส่วนจำกัด) กรรมการบริหารสหกรณ์เป็นเพียงผู้แทนที่สมาชิกเลือกให้มาบริหารสหกรณ์แทนสมาชิก เมื่อกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ทำให้สหกรณ์เสียหาย (ทุจริตต่อหน้าที่) กรรมการผู้บริหารงานของสหกรณ์ก็ไม่เสียหายตามไปด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานของรัฐเป็นพี่เลี้ยงให้การช่วยเหลือสมาชิก และแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ไม่ให้เกิดความเสียหายแก่สมาชิกได้

ดังนั้น พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 จึงเป็นกฎหมายที่เหมาะสมกับภาวะการณ์ปัจจุบันและเกิดประโยชน์กับสหกรณ์และสมาชิกแล้ว

2. การปฏิรูประบบสนับสนุน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เห็นด้วยกับแนวทางการปฏิรูประบบสนับสนุนของสภาที่ปรึกษาฯ และได้ดำเนินการปฏิรูประบบสนับสนุนขบวนการสหกรณ์สอดคล้องตามความเห็นของสภาที่ปรึกษาฯ มาระยะหนึ่งแล้วเช่น

2.1 ด้านฐานข้อมูล

2.1.1 ด้านการตลาด ได้ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ และวางระบบข้อมูลพื้นฐานการผลิตและการตลาดด้านการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์แล้วตั้งแต่ปี 2543 เพื่อให้การสนับสนุนข้อมูลด้านการผลิตและตลาดที่จำเป็นเร่งด่วน เป็นรูปธรรมแก่สหกรณ์ โดยสหกรณ์สามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยผ่าน Website กรมส่งเสริมสหกรณ์ www.cpd.go.th

2.1.2 วิชาการด้านสหกรณ์ ได้ศึกษาวิจัย และได้นำองค์ความรู้จากงานศึกษาวิจัยต่างๆ มาสนับสนุนพัฒนาขบวนการสหกรณ์ รวมถึงจัดวางระบบการดำเนินงานการศึกษาอบรม และพัฒนาทางด้านวิชาการแก่ขบวนการสหกรณ์ ดังนี้

(1) ด้านทรัพยากรมนุษย์ โดยการจัดหลักสูตร การอบรมให้ความรู้แก่บุคคล 4 กลุ่ม คือ

- กรรมการสหกรณ์ ต้องผ่านการอบรมหลักสูตรเฉพาะให้ประกาศนียบัตรรับรองวิทยฐานะ ก่อนจะมาเป็นกรรมการสหกรณ์ได้
- สมาชิกสหกรณ์ ต้องให้การศึกษาอบรมร่วมกับกลุ่มองค์กรประชาชนอื่นเป็น “สหกรณ์ภาคประชาชน
- พนักงานสหกรณ์ ต้องพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญ เพื่อที่จะเป็นพี่เลี้ยงหรือเป็นที่ปรึกษาให้กับสหกรณ์และกลุ่มองค์กรประชาชน เป็นต้น

- บุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรประชาชน

(2) ด้านธุรกิจ ต้องมีข้อมูลพื้นฐานด้านธุรกิจ ดังนี้

- ธุรกิจการเงิน การฝาก การกู้ยืม อัตราดอกเบี้ย การลงทุนของสหกรณ์ การมีพันธมิตรทางการเงิน
- ธุรกิจที่ไม่ใช่การเงิน ต้องมีข้อมูลย้อนหลังตั้งแต่ตัวสมาชิกจนถึงชุมชนระดับชาติ

(3) เทคโนโลยี สหกรณ์ต้องมีการพัฒนาด้านวิชาการเกี่ยวกับเทคโนโลยี แบ่งออกเป็น

- เทคโนโลยีเพื่อการบริหารสหกรณ์และกลุ่มองค์กรประชาชนในพื้นที่
- เทคโนโลยีเพื่อการจัดการสหกรณ์ การบริการสมาชิก การสืบค้นข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกสหกรณ์

(4) เครือข่ายวิชาการด้านการพัฒนา เครือข่ายสหกรณ์ ให้เชื่อมโยงทั้งแนวราบ และแนวตั้ง

(5) การพัฒนาศูนย์เรียนรู้จังหวัด ภาค และประเทศ สหกรณ์ต้องมีศูนย์เรียนรู้ ด้านสหกรณ์ที่ปฏิบัติงานจริง ทั้งในสหกรณ์ภาคการเกษตรและสหกรณ์นอกภาคการเกษตร เพื่อให้ศูนย์ การเรียนรู้เป็นสถาบันวิชาการในห้องเรียน พัฒนาค้น จัดทรัพยากรและสถาบันสหกรณ์ให้เข้มแข็ง โดยใช้สหกรณ์ที่ได้มาตรฐานเป็นเครือข่ายร่วมฝึกงาน

2.1.3 สนับสนุนศูนย์สารสนเทศ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้ดำเนินการ ศูนย์สารสนเทศสหกรณ์ โดยการส่งเสริมและวางระบบ IT ให้กับสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร เพื่อขยายระบบ เครือข่ายไปสู่สหกรณ์ต่างๆ ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านธุรกิจสหกรณ์ โดยจัดให้สหกรณ์มี โปรแกรม (Software) ต่างๆ ที่เป็นฐานข้อมูลคะแนนแนวโน้มในเรื่องการบริหารจัดการ ระบบบัญชี การเงิน การผลิตและการตลาด โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาและสนับสนุนติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์ (Hardware) ให้ สหกรณ์ที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 2,000 สหกรณ์ ในปี 2548 – 2549 เพื่อให้สหกรณ์เหล่านี้เป็นศูนย์ สารสนเทศของสหกรณ์และเป็นเครือข่ายของสหกรณ์อื่นๆ สำหรับโปรแกรม การจัดทำบัญชีของ สหกรณ์ ระบบสินค้า จัดทำโดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์และได้รายงานผลการตรวจสอบบัญชีเป็นสภาวะ เศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ในรูปเอกสารเผยแพร่และใน Website ของกรมตรวจ บัญชีสหกรณ์ www.cad.go.th

2.2 ด้านการบริหารจัดการ

2.2.1 ด้านการสนับสนุนกองทุนพัฒนาสหกรณ์

เงินกองทุนพัฒนาสหกรณ์ (กพส.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 โดยโอนเงินทุนหมุนเวียนส่งเสริมสหกรณ์มาเป็นกองทุนพัฒนาสหกรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ เป็นทุนส่งเสริมกิจการของสหกรณ์ โดยให้สหกรณ์ต่างๆ กู้ยืมไปดำเนินธุรกิจต่างๆ ได้แก่ การให้สมาชิก กู้ยืม การรวบรวมผลผลิต การจัดหาสินค้าจำหน่าย และการลงทุนในทรัพย์สิน โดยคิดดอกเบี้ยจาก สหกรณ์ในอัตราดอกเบี้ยต่ำขึ้นอยู่กับคุณภาพชั้นของสหกรณ์ผู้กู้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้ให้การสนับสนุนเงิน กพส. แก่สหกรณ์ต่างๆ ตามความเป็นไปได้และความเหมาะสมของโครงการ ซึ่งผลการดำเนินการใน รอบ 3 ปีที่ผ่านมาได้สนับสนุนเงินทุนให้แก่สหกรณ์ ดังนี้

ปีงบประมาณ 2545 จำนวน 1,444.32 ล้านบาท

ปีงบประมาณ 2546 จำนวน 1,316.54 ล้านบาท

ปีงบประมาณ 2547 จำนวน 1,416.70 ล้านบาท

สำหรับในปีงบประมาณ 2548 คณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาสหกรณ์ ได้อนุมัติกรอบการสนับสนุนเงิน กพส. แก่สหกรณ์ต่างๆ ในวงเงิน 2,000 ล้านบาท ซึ่งตั้งแต่เดือนตุลาคม 2547 ถึงวันที่ 18 มีนาคม 2548 ได้สนับสนุนให้สหกรณ์ต่างๆ กู้ยืมเงินจำนวน 339 สหกรณ์ เป็นเงิน 736.11 ล้านบาท นอกจากนี้คณะกรรมการบริหาร กพส. ยังได้อนุมัติเงินจ่ายขาดจากดอกผล กพส. จำนวน 10.5 ล้านบาท เพื่อให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพนักวิชาการสหกรณ์ รุ่นใหม่ ได้ศึกษาดูระดับปริญญาโทเพื่อเพิ่มทักษะและองค์ความรู้สามารถนำมาพัฒนางานสหกรณ์

2.2.2 การสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร

กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ให้การสนับสนุนบุคลากรแก่สหกรณ์ที่ไม่สามารถ จัดจ้างพนักงานด้วยตนเองได้ ภายใต้ชื่อโครงการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการในสถาบัน เกษตรกร กำหนดระยะเวลาการดำเนินการ 5 ปี (พ.ศ. 2547 – 2551) เริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 จัดจ้างบุคลากรวุฒิปริญญาตรีและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หรือเทียบเท่า จำนวน 1,030 อัตรา เพื่อปฏิบัติงานจริง (ในส่วนภูมิภาค 76 จังหวัด) ดังนี้

- ช่วยเหลือจัดทำบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ให้มีบัญชีเป็นปัจจุบัน และสามารถปิดบัญชีได้ตามกำหนด

- ให้คำแนะนำวิธีการบันทึกข้อมูลทางบัญชี และกำหนดการเก็บเอกสาร หลักฐานทางบัญชีที่ถูกต้องแก่กรรมการหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

- การสอนแนะนำการจัดทำบัญชีให้แก่บุคลากรที่กรมส่งเสริมสหกรณ์จัดจ้างมา ทำบัญชีให้กับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ถ่ายทอดความรู้จากวิทยากรของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์และให้ โปรแกรมการบันทึกบัญชีที่จัดทำโดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ที่จัดทำเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปแจกให้ สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร บันทึกด้วยคอมพิวเตอร์

ทั้งนี้ การให้ความช่วยเหลือด้านการบริหารจัดการ โดยเน้นข้อมูลทางการเงินและการบัญชีนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาที่ปรากฏข้อมูลว่ามีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ดำเนินกิจกรรมแต่ไม่สามารถจัดทำบัญชีและงบการเงินได้ จำนวน 3,675 แห่ง ทั่วประเทศ

บุคลากร จำนวน 1,030 อัตราที่จัดจ้าง ได้รับมอบหมายภารกิจให้รับผิดชอบ 1 คน ต่อ 8 สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร โดยเน้นไปที่กลุ่มเป้าหมายซึ่งไม่มีเจ้าหน้าที่ดำเนินการของสหกรณ์เอง ไม่สามารถจัดทำบัญชีและงบการเงินได้ รวมทั้งกลุ่มสตรีในสหกรณ์/กลุ่มอาชีพอื่นๆ

ปัจจุบันบุคลากรดังกล่าวยังอยู่ได้บังคับบัญชาของกรมส่งเสริมสหกรณ์ แต่ในปีงบประมาณปัจจุบัน (2548) กรมส่งเสริมสหกรณ์ อยู่ระหว่างการดำเนินการศึกษารูปแบบการให้บริการ สนับสนุนดังกล่าว ว่าควรจะเป็นไปในลักษณะใดจึงจะเหมาะสม ซึ่งจะรวมถึงการอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาขององค์กรใดหรือเป็นหน่วยงานที่ดูแลกันเอง ผลการศึกษาจะเสร็จสิ้นภายในปีงบประมาณนี้ อนึ่ง กรมส่งเสริมสหกรณ์เห็นสมควรขยายภารกิจของบุคลากร ดังกล่าว ให้ครอบคลุมการบริหารจัดการ

ด้านอื่นๆ อาทิ การจัดทำเอกสารการประชุม เป็นต้น ตามที่สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ข้อเสนอแนะมา

3. การปฏิรูปนโยบายเพื่อสร้างสังคมสหกรณ์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เห็นด้วยกับข้อเสนอของสภาที่ปรึกษาฯ และพร้อมที่จะผลักดันนโยบายสร้างสังคมสหกรณ์ให้เป็นวาระแห่งชาติ สร้างชุมชนสหกรณ์ การส่งเสริมและสนับสนุนการสหกรณ์ในสถานศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ในทุกภาคส่วนของสังคม ให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม โดยให้สหกรณ์เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมภาคประชาชน เช่น

3.1 การจัดตั้งสหกรณ์ทุกรูปแบบอย่างเหมาะสม โดยการกำหนดมาตรฐานให้สหกรณ์และกลุ่มองค์กรประชาชน ให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ พร้อมกับรัฐจัดหาปัจจัยช่วยเหลือทั้งการเงิน ทุนทรัพย์และวิชาการแก่กลุ่มในชุมชนท้องถิ่นทุกกลุ่มองค์กรที่ต้องการ

3.2 การจัดตั้งส่วนสหกรณ์โดยให้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเพียงแต่รัฐเป็นที่ปรึกษา ให้มีตัวผู้นำ ขอบเขตการดำเนินงานของกลุ่ม รวมทั้งธุรกิจและกลุ่มที่ไม่ดำเนินธุรกิจ เป็นกลุ่มอนุรักษ์ กองทุนข้าวเปลือก ธนาคารมูลโค แต่ต้องมีกิจกรรมเพื่อมวลสมาชิก

3.3 ก่อนการจัดตั้งและจดทะเบียนจะต้องส่งเสริมให้มีการสร้างกลุ่มให้เข้มแข็งตามตัวชี้วัดในจังหวัดนั้นๆ กำหนดขึ้นโดยองค์คณะของขบวนการสหกรณ์เอง
